

Ti, kdo zůstali

Respekt, 18. 7. 2016

Jak se mění život ve městě, které hostí největší hudební festival

Ostrava pořád nemá dobrou pověst. Její směs bezútěšnosti a syrovosti zároveň láká rok od roku více lidí z celé Evropy. Byť jen na otočku: na místní hudební festival, který začínal skromně a živelně před patnácti lety, se letos chystalo více než čtyřicet tisíc lidí. Když se člověk vyškrábe na vyhlídku nad spleť komínů, trubek, těžebních věží a zrezivělých plynojemů, které rámuje Colours of Ostrava, uvidí tu obrovskou masu lidí pod sebou tančit. Čtyřicet tisíc: zhruba stejný počet lidí se za patnáct let existence festivalu ze zdejšího kraje odstěhoval za lepším životem do Prahy, Brna a dalších měst. Ti, kdo neodešli, věří, že se Ostrava mění k lepšímu. Anebo prostě nechtějí žít jinde.

Všechny vyhodili

Ve chvíli, kdy se otevírají brány festivalu a do zrekonstruovaného areálu v Dolních Vítkovicích proudí davy lidí, kteří sem přijeli čtyři dny tančit na hudbu globálních hvězd jako Tame Impala, Underworld nebo Anohni, o pár set metrů dál v restauraci Krčma je atmosféra o poznání skromnější. V zakouřeném lokále běží televize, u stolů posedává pár hostů, kteří z půllitrů usrkávají Ostravar. Někteří z nich ještě pamatují devadesátá léta, kdy se do dnešního festivalového areálu nechodilo tančit, ale na šichtu.

Růžena Kolářová (60) nastoupila v železárnách v roce 1973 hned po maturitě jako asistentka na personálním oddělení. Její budoucí manžel tam zase pracoval v pecích. "Všichni tam dělali. A všechny nás pak vyhodili," říká paní Kolářová a celý stůl se hořce uchechtne. Po propuštění z Vítkovic v devadesátých letech vystřídala řadu zaměstnání: živila se jako uklízečka, dělala sekretářku, teď pracuje jako recepční na ubytovně v centru města. Díky festivalu má ubytovna plno. Co paní Růžena cítí, když vidí, jak se do míst, kde pracovala většinu života, chodí lidé bavit? "Jsem ráda. Za našich let nebylo kam jít. Lidi si dali pivo po šichtě a hned běželi na autobus domů. Ostrava konečně žije. I když spíš během těch festivalů. Jednou jsem tam byla, dala si pivko a všechno, tančila. Ale byl to jiný festival, ne Colours, ty jsou moc drahé," popisuje drobná žena, která na své město nedá dopustit. Nakonec si vzpomene na anglický název festivalu, na němž ve Vítkovicích byla: "Beats for Love," pronese slavnostně. Ačkoli Dolní oblast Vítkovice, kde se festival koná, ukončila svoji činnost v devadesátých letech, další části vítkovického kolosu ještě fungují a zaměstnanci chodí po směně sem do Krčmy. Ke stolu si přisedává Petr, třiatřicetiletý dělník z nedaleké vítkovické kalírny. Pamatuje, když byla dnešní rekonstruovaná oblast ještě nebezpečná ruina, kam jako kluk chodil na dobrodružné průzkumy jejích ocelových útrob. Na Colours ovšem nechodí. "Já mám rád oldies, devadesátá léta, poslechnu si cokoli od Orlíku až po Lucku Bílou."

Osazenstvo Krčmy se shoduje, že se Ostrava v posledních letech změnila k lepšímu. "Všechno je nové. Ostravice je čistá, jsou tam pstruzi, dá se v ní koupat," říká Petr. "A jsme rádi, že tu jsou Colours," dodává Růžena.

Lakmusový papírek

V době festivalu se město viditelně proměňuje. Hotely i restaurace praskají ve švech, možnost vydělat si až pět tisíc za noc sem láká taxikáře z okolních měst, kteří nemají na přepravu lidí v Ostravě povolení. Poradenská firma KPMG kdysi vyčíslila jednorázový ekonomický přínos festivalu pro město na stovky milionů, střízlivější odhady mluví spíše o desítkách. "Hlavní je ale ta změna image," myslí si moravskoslezský hejtman Miroslav Novák. "Ostrava už není jen Baník, už to není černá Ostrava." Ekonomický geograf Ondřej Slach (35) je rezervovanější. Nevěří, že jedna kulturní akce může trvale změnit téměř třísettisícové město. "Colours jsou spíš lakmusový papírek, který ukazuje, jak se přesouvalo kulturní těžiště města," uvažuje akademik z Ostravské univerzity. Festival začínal na začátku tisíciletí ve Stodolní ulici ve středu města, kde tehdy ještě dobíhala divoká a alternativní nálada devadesátých let. Z ulice, kde sídlil legendární klub Černý pavouk, u jehož stolů posedávali místní kulturní velikáni (jmenujme aspoň trio Balabán, Surůvka, Hruška), se postupně stala zábavní promenáda s irskými hospodami, strip kluby a rychlými občerstveními. Colours se poté přemístily na Černou louku a na Slezskoostravský hrad. Z Černé louky se podle plánů města mělo stát nové kulturní centrum Ostravy, nakonec k tomu ale nedošlo a nevydržel tu ani festival. Po rekonstrukci Dolní oblasti Vítkovice se festival v roce 2012 přesunul do současných industriálních kulis. Sem se nyní upínají nové naděje města. "Je paradox, že Ostrava, která se chtěla dlouho zbavit průmyslové identity, se k ní vrátila. Ale mně se to líbí. Je v tom určité sebevědomí," říká Ondřej Slach a připomíná, že podobným vývojem si dříve prošla také třeba města v kdysi průmyslovém německém Porúří. Hlavní otázkou podle Slacha je, jestli přepychově opravený areál najde využití i mimo festival, nebo se z něj stane jen prázdné a nablýskané memento, jež zazáří párkrát do roka během festivalů.

Charakteristicky nakřáplý hlas Marty Pilařové (38) pozná každý, kdo ji pamatuje jako dlouholetou ostravskou zpravodajku České televize. Teď se Pilařová snaží oživit bývalý důl Hlubina, který je součástí areálu Dolních Vítkovic. "Snažím se, aby to tu nebyl lunapark, aby to mělo každodenní vrstvu," říká Pilařová, která vede sdružení Provoz Hlubina. "Tady měli horníci sauny, pak tu byl nevěstinec, teď je tu ateliér. Tady jsou zas dílny na dřevo, tady zkušebny. Máme všechno zaplněné," pochvaluje si Pilařová. Z jednoho ateliéru se zubí mladý tatér, z druhého kovář, ze třetího zase fotograf, kteří sem chodí tvořit. "Ostrava už není jen o průmyslu. Buď to můžeme číst jako smutný příběh konce, nebo v tom najít optimismus. My chceme, aby tu kreativní lidé zůstávali. Chceme tu žít, i když nám ostatní říkají, že nechceme," myslí si Pilařová.

Když přijde řeč na oblíbené klišé o rozervané ostravské duši, Pilařová se jen usmívá. "Ano, je to tu temné, drásavé. Je tu plno tvrdých kapel. Když někam přijedeme, očekává se od nás, že budeme hodně chlastat. Stává se to ale folklorem. Horníci končí, už to není živé."

Aspoň na pár minut

Roman Rakowski (31) je hudebník, ale na festivalu Colours nikdy nebyl a ani se tam nechystá. Organizátoři jeho kapelu Leto loni pozvali, ale ona odmítla. "Z ideologických důvodů," říká mladík v saku a s patkou, který přednáší politologii na univerzitě. "Snažíme se vždy vnímat a hodnotit, kde hrajeme. Nezaplétat se do struktur, kde už nejde tolik o muziku jako spíš o

obchod a zábavu. A na Colours jde primárně o zábavu," vysvětluje kapelník, kterému v undergroundové komunitě říkají Indoš. Vadí mu masovost a "komerčnost" festivalu. Podobné hodnoty jako on vyznávají i ostatní členové místní nezávislé hudební komunity volně spojené kolem festivalu Chee Chaak, klubu Plan B a vydavatelství MamaMrdaMaso.

"Město se změnilo. Z centra mizí kluby a antikvariáty. Většina mých přátel se odstěhovala pryč," popisuje melancholicky Rakowski u kávy v bistru v Porubě ostravskou realitu. Sám se s manželkou také načas odstěhoval do Olomouce, pak se ale vrátil a nyní žijí ve vsi za Ostravou. Prostředí města je podle hudebníka depresivní a těžké, což souvisí s dělnickou minulostí. "Písnička může vytrhnout člověka z té každodennosti. Aspoň na pár minut. O tohle se v kapele snažíme," říká Rakowski zamyšleně.

Na Colours nikdy nebyl ani Martin Orszulik (39), který polovinu svého života jezdí s tramvají pro ostravský dopravní podnik. Přesto však na festival nedá dopustit. "Vím, že pohled na Ostravu zvenku je špatný. Když sem přijedou lidé, jsou příjemně překvapení. To se mi líbí." Festivaloví hosté, které Orszulik vozí v nočních tramvajích z koncertů, jsou prý bezproblémoví, mnohem horší jsou prý jiné linky. Hlavně linka 11, která vede z Hlučínské ulice do Zábřehu. "Jsou tam samí feťáci a bezdomovci." Město se podle něho mění k lepšímu, silnice a domy jsou opravené. V tramvaji ale vidí, že město stárne. "Mladí odcházejí. Kamarádka je v Praze, ale není tam šťastná. Já bych neodešel, jsem patriot."

Na průmyslový areál Dolních Vítkovic rychle padá tma. Plochu festivalu zalil liják, desítky tisíc lidí v pláštěnkách si hledají cestičky mezi kalužemi. Největší kulturní událost roku právě začala. "Hello, Ostrava," zdraví z hlavního pódia australští Tame Impala. U stánku s bramboráky postávají dvě osmnáctileté blondýny. Alice a Veronika studují kosmetickou školu v Ostravě, a když se jdou bavit, tak nejradši do zábavního podniku Alexandria Loď, kde je prý bar, diskotéka, pizzerie i bowling. Na Colours jsou letos podruhé. "Baví mě to tu, mají tu dobré jídlo a všechno," chichotají se. Na otázku, jestli Colours nějak Ostravu změnil, mají jasnou odpověď. "Je tu hodně cizinců. Tak to asi město proslavilo."

Autor: Petr Horký

Zpracovatel: Anopress IT a.s. a oddělení PR a marketingu Ostravské univerzity
